

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 17 stycznia 2017 r.

Pozycja 21

POSTANOWIENIE z dnia 30 listopada 2016 r. Sygn. akt Ts 298/15

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz – przewodniczący i sprawozdawca
Stanisław Biernat
Leon Kieres

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2016 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej R.Z.G.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględnąć zażalenia.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 25 sierpnia 2015 r. (data nadania) R.Z.G. (dalej: skarżący) wystąpił o zbadanie zgodności art. 394¹ § 2 w związku z art. 398⁶ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U.2014.101, ze zm.; dalej: kpc) i art. 19 ust. 3 pkt 2 w związku z art. 95 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U.2014.1025, ze zm.; dalej: uksc) z art. 45 ust. 1 i art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji – „w zakresie, w jakim postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi kasacyjnej nie może być samodzielnie zaskarżone, a jedynie poprzez złożenie zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na jej nieopłacenie, które to zażalenie nie jest jednak objęte zwolnieniem od opłaty sądowej, tak jak inne zażalenia, których przedmiotem jest odmowa zwolnienia od kosztów sądowych”.

Postanowieniem z 27 kwietnia 2016 r. Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Zasadniczym powodem niedopuszczalności skargi było niewyczerpanie drogi prawnej. Skarżący nie skorzystał bowiem z przysługującego mu – zgodnie z art. 394¹ § 1 kpc – zażalenia na postanowienie Sądu Apelacyjnego z maja 2015 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej jako nieopłaconej. Wskutek niewyczerpania drogi prawnej skarżący nie uzyskał także ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji.

Trybunał stwierdził ponadto, że nie ma związku między orzeczeniem wskazanym jako ostateczne rozstrzygnięcie o wolnościach i prawach skarżącego a zakwestionowaną regulacją i podniesionymi w skardze zarzutami naruszenia jego konstytucyjnych wolności lub praw.

Skarżący zarzucił ingerencję w przysługujące mu prawo do sądu (art. 45 ust. 1 Konstytucji) oraz prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji (art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji) przez art. 394¹ § 2 w związku z art. 398⁶ § 2 kpc oraz art. 19 ust. 3 pkt 2 w związku z art. 95 ust. 2 pkt 1 uksc i wynikający z tej regulacji mechanizm weryfikacji prawidłowości rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych. Analizując skargę, Trybunał wskazał jednak, że postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z maja 2015 r. nie rozstrzygało ani o niedopuszczalności wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych, ani o konieczności dokonania opłaty od zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, które to zażalenie zmierzałoby do poddania kontroli odmowy zwolnienia od kosztów sądowych. W ocenie Trybunału skarżący zarzuty niekonstytucyjności regulacji będącej przedmiotem skargi sformułował w oparciu o brzmienie przepisów, które w zakwestionowanym zakresie nie miały jednak w jego sprawie zastosowania i nie kształtowały jego sytuacji prawnej, także w odniesieniu do sfery praw konstytucyjnych.

W dniu 11 maja 2016 r. skarżący wniósł zażalenie na powyższe postanowienie, zaskarżając je w całości. Odnosząc się do zasadniczej przesłanki odmowy przekazania skargi do merytorycznej kontroli, tj. niewyczerpania drogi prawnej, skarżący przytoczył stan faktyczny sprawy i zaznaczył, że mimo iż na postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z maja 2015 r. służyło zażalenie, to oczekiwanie skorzystania z tego środka było – w jego przekonaniu – nieuzasadnione. Zażalenie to wymaga bowiem uiszczenia opłaty. Tymczasem w skardze konstytucyjnej skarżący zakwestionował obowiązek wniesienia opłaty od zażalenia jako jeden z elementów niekonstytucyjnego mechanizmu weryfikacji rozstrzygnięć w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniu wywołanym złożeniem skargi kasacyjnej. Tym samym skarżący „wyczerpał przysługujące mu środki odwoławcze, które w sposób rzeczywisty, a nie tylko pozorny, mógł zrealizować”.

W zażaleniu skarżący zarzucił także, że – wbrew stanowisku Trybunału – do naruszenia praw i wolności konstytucyjnych wskazanych w skardze doszło już w momencie wydania postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na jej nieopłacenie, a nie dopiero w sytuacji odrzucenia zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Wadliwy w ocenie skarżącego jest bowiem cały mechanizm weryfikacji prawidłowości rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia od kosztów. Skarżący ponownie przedstawił przy tym argumentację zawartą w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 37 ust. 4 w związku z art. 50 ustawy z dnia 22 lipca 2016 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U.1157; dalej: ustawa o TK) skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 26 ust. 1 pkt 3 lit. b w związku z art. 37 ust. 6 i 7 oraz z art. 50 ustawy o TK). Trybunał Konstytucyjny bada w szczególności, czy – wydając zaskarżone postanowienie – prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu. Oznacza to, że na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał analizuje przede wszystkim te zarzuty, które mogą podważyć trafność ustaleń przyjętych za podstawę zaskarżonego rozstrzygnięcia.

Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zaskarżone postanowienie jest prawidłowe, a zarzuty postawione w zażaleniu nie zasługują na uwzględnienie.

Skarżący nie przedstawił argumentów merytorycznych, które podważałyby zasadność odmowy nadania skardze dalszego biegu. Zarzuty zawarte w zażaleniu stanowią bowiem *de facto* powtórzenie tez sformułowanych w skardze.

Aprobując w pełni zaskarżone postanowienie, Trybunał w obecnym składzie przypomina, że o niedopuszczalności przekazania skargi do merytorycznej kontroli przesądziło przede wszystkim niewyczerpanie drogi prawnej. Jako ostateczne orzeczenie w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji skarżący wskazał postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z maja 2015 r., w którym sąd ten odrzucił skargę kasacyjną jako nieopłaconą. Jak stwierdził Trybunał, na postanowienie to przysługiwało zażalenie do Sądu Najwyższego, którego to środka skarżący nie wniósł. Skarżący w zażaleniu nie zakwestionował tych ustaleń. Ponownie przedstawił zaś zawarte w skardze stanowisko, zgodnie z którym skoro nie był w stanie uiścić opłaty od zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi kasacyjnej, a obowiązek ten uznaje za niekonstytucyjny, to tym samym możliwość uwzględnienia tego środka była czysto teoretyczna, wnoszenie go nie było zatem zasadne.

Odnosząc się do tych zarzutów, Trybunał zwraca uwagę na to, że zgodnie z utrwaloną linią orzeczniczą wynikającą z ustawy o TK wymóg wyczerpania drogi prawnej oznacza obowiązek skorzystania ze wszystkich środków prawnych przysługujących skarżącemu w toku instancji (zob. postanowienia TK z: 4 sierpnia 1998 r., sprawa Ts 55/98, OTK ZU nr 5/1998, poz. 85; 17 sierpnia 1998 r., sprawa Ts 90/98, OTK ZU SUP/1999, poz. 68; 3 listopada 1998 r., sprawa Ts 135/98, OTK ZU nr 2/1999, poz. 28). Wymóg ten stanowi bowiem niezbędną gwarancję respektowania zasady subsydiarności skargi jako środka ochrony konstytucyjnych wolności i praw oraz ma charakter bezwzględny, w związku z czym nie ma prawnej możliwości merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej wniesionej „z pominięciem” wyczerpania przysługującej w sprawie drogi prawnej, a tym samym bez doprowadzenia przez skarżącego do wydania w sprawie ostatecznego orzeczenia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji (por. postanowienie TK z 18 stycznia 2005 r., sprawa Ts 157/04, OTK ZU nr 1/B/2005, poz. 45). Wymóg ten jest tym samym niezależny od oceny zasadności jego spełnienia dokonywanej przez podmiot występujący ze skargą, co Trybunał również wyjaśnił w zaskarżonym postanowieniu, odnosząc się do argumentacji skarżącego.

Mając to na uwadze, nie budzi wątpliwość, że w analizowanej sprawie Trybunał słusznie uznał, iż skarżący nie wyczerpał drogi prawnej, a w konsekwencji nie uzyskał ostatecznego orzeczenia w rozumieniu art. 79 ust. 1 Konstytucji, które to okoliczności przesądziły o niedopuszczalności skargi.

Na uwzględnienie nie zasługują również sformułowane w zażaleniu zarzuty, jakoby Trybunał nieprawidłowo ocenił brak związku między orzeczeniem wskazanym jako ostateczne rozstrzygnięcie o wolnościach i prawach konstytucyjnych skarżącego, a zakwestionowaną regulacją i podniesionymi w skardze zarzutami. W przekonaniu skarżącego „do naruszenia konstytucyjnych praw i wolności wskazanych w skardze konstytucyjnej dochodzi już w momencie wydania postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej z uwagi na jej nieopłacenie, a nie dopiero w sytuacji odrzucenia zażalenia na odrzucenie skargi kasacyjnej. Wadliwy jest bowiem cały mechanizm weryfikacji prawidłowości rozstrzygnięcia o odmowie zwolnienia od kosztów na etapie skargi kasacyjnej”.

Odnosząc się do tych twierdzeń, Trybunał przypomina, że wielokrotnie już wskazywał, iż merytoryczna ocena zarzutów przedstawionych w skardze możliwa jest jedynie w przypadku spełnienia wymogów formalnych wynikających zarówno z Konstytucji, jak i ustawy o TK. Przede wszystkim skarga powinna wykazać istnienie ścisłego związku merytorycznego między przepisem, stanowiącym przedmiot skargi, ostatecznym orzeczeniem, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, oraz unormowaniem konstytucyjnym wyrażającym prawa lub wolności skarżącego, które ma stanowić podstawę wnoszonej skargi.

Istotą zarzutów sformułowanych w skardze była kwestia mechanizmów weryfikacji rozstrzygnięć o odmowie zwolnienia od kosztów sądowych w postępowaniu wywołanym

wniesieniem skargi kasacyjnej. Tymczasem – abstrahując od kwestii niewyczerpania drogi prawnej i nieuzyskania orzeczenia, o którym mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji – wskazane przez skarżącego jako ostateczne orzeczenie postanowienie Sądu Apelacyjnego w W. z maja 2015 r. nie odnosiło się do dopuszczalności i zakresu kontroli w kwestionowanym w skardze konstytucyjnej zakresie.

Trybunał zasadnie przyjął zatem w postanowieniu o odmowie nadania skardze dalszego biegu, że nie było związku między orzeczeniem z maja 2015 r., w którym sąd odrzucił skargę kasacyjną z powodu jej nieopłacenia a przedstawionymi w skardze zarzutami naruszenia art. 45 ust. 1 i art. 78 w związku z art. 176 ust. 1 Konstytucji przez art. 394¹ § 2 w związku z art. 398⁶ § 2 kpc oraz art. 19 ust. 3 pkt 2 w związku z art. 95 ust. 2 pkt 1 uksc.

Z przedstawionych względów, na podstawie art. 50 w związku z art. 37 ust. 7 ustawy o TK, Trybunał Konstytucyjny nie uwzględnił zażalenia.